

Сергій Вікторович Іванцов,

канд. тех. наук, докторант,
ORCID 0000-0002-8715-0778

e-mail: kaf_mev@ukr.net

*Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро*

ОСНОВИ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Для сучасного етапу економічного розвитку є характерним широке впровадження цифрових технологій, що викликає глибокі та масштабні структурні зміни у національному господарстві та призводить до появи так званої ЦЕ. Цифрові трансформації в останні роки перетворились на найбільш важливий фактор економічної динаміки та зростання, а також закладають основу майбутнього довгого економічного циклу, впливаючи на виробництво та споживання. З огляду на це, розвиток ЦЕ, так званий цифровий перехід, є одним з найбільш важливих стратегічних завдань, які поставив перед собою ЄС. Окрім прийняття доктринальних і стратегічних документів, ЄС створив спеціальні органи, які займаються цифровою сферою, механізми фінансової підтримки цифрових трансформацій та розробив комплекс різноманітних інших заходів щодо їх прискорення. По суті, ЄС перейшов до реалізації спільної наднаціональної політики у сфері розвитку ЦЕ, дослідження особливостей та напрямів реалізації якої є важливим науково-практичним завданням. Тема статті є актуальною для України враховуючи потужний потенціал у цифровому секторі, можливості активізації співробітництва та необхідність досягнення європейських стандартів у цій сфері. Це буде сприяти розширенню економічних зв'язків та прискоренню загальної європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення ЦЕ та її основних складових досліджено такими вченими як: С. Ке [1], К. Лі, Д. Дж. Кім, К. Р. Ланг, Р. Дж. Кауффман, М. Налді [2], Л. Мундула, С. Аучі [3], О. Нгуен [4] тощо. Ефект впливу цифрових технологій на економічні зміни розглянуто в роботах Д. Дріскелла [5], З. Куреші [6], А. Скраттон [7] та ін. Питання щодо удосконалення технологічної політики та стратегії, які дозволять ЄС стати

© Видавець Інститут економіки промисловості НАН України, 2025

© Видавець Академія економічних наук України, 2025

потужним геополітичним гравцем, захищати свої цінності, зміцнювати безпеку та сприяти розвитку внутрішніх та зовнішніх цифрових ринків розглянуто наступними науковцями: Дж. Рінгхофом, Дж. І. Торребланкою [8], О. Борзенком, А. Глазовою [9], Дж. Дж. Станкович, І. Марджанович, С. Дрезгіч, З. Поповичем [10], Е. Лайтсу, А. Каргасом, Д. Варутасом [11] та ін. Значний міжнародний вплив, який має ЄС завдяки своїм цифровим правилам та нормативним документам, які поширилися по всьому світу, та необхідність вжиття заходів ЄС, США та Китаєм з метою полегшення транскордонних потоків даних обґрунтовано у працях М.А. Куо [12], В. Арройо, К. Хесс, Н. Грюнбаум, Г. Рібейро [13] тощо.

Незважаючи на велику увагу до ЦЕ, питання реалізації політики ЄС у сфері її розвитку досліджені недостатньо повно. Це стосується не тільки стратегічних аспектів та орієнтирів, а й особливостей формування і реалізації наднаціональної політики щодо розвитку ЦЕ.

Мета роботи: узагальнити основи і дослідити напрями реалізації політики ЄС у сфері розвитку ЦЕ, що є основою для використання європейського досвіду в Україні та активізації співробітництва у цифровій сфері.

Виклад основного матеріалу. Реалізація стратегічного курсу ЄС щодо розвитку ЦЕ передбачає проведення цілеспрямованої політики на рівні об'єднання. Така політика формується і реалізується наднаціональними органами. Політика розвитку ЦЕ виходить із: 1) бачення майбутнього, цілей і завдань, установлених у програмі «Цифровий компас», фреймворку «Цифрове десятиліття Європи» та інших стратегічних документах; 2) оцінки проблем та обмежень цифрових трансформацій.

Головним суб'єктом реалізації політики розвитку ЦЕ та суспільства є Єврокомісія, яка: координує та здійснює основну підтримку у сфері цифровізації; взаємодіє з урядовими та неурядовими структурами, регіональною та місцевою владою, бізнесом, галузевими асоціаціями та професійними спільнотами щодо забезпечення цифрових трансформацій; підтримує країни-члени у здійсненні реформ; координує діяльність спеціалізованих агентств і служб ЄС у цифровій сфері; взаємодіє з різними міжнародними організаціями в плані стратегій і регулювання. Сприяння цифровим трансформаціям у діяльності Єврокомісії тісно пов'язане з іншими напрямками її діяльності, зокрема з підтримкою досліджень та інновацій.

Основними передумовами реалізації політики ЄС щодо розвитку ЦЕ є [14, 15, 16]: 1) широка і активна комунікація різних

учасників (наднаціональних органів, національних урядів, урядових та неурядових організацій, бізнесу тощо); 2) співпраця всіх учасників і стейкхолдерів, основою для чого є наднаціональна система та програми ЄС; 3) фінансова підтримка цифрових трансформацій; 4) технічна, експертна та інша допомога країнам-членам. На даний момент фінансування і підтримка з боку ЄС здійснюється на основі Багаторічної фінансової програми на 2021-2027 рр. (багаторічна фінансова структура, MFF), яка орієнтована, зокрема, і на розвиток ЦЕ, з огляду на її значення для відновлення після пандемії COVID-19 та модернізації для підвищення стійкості. Програма включає декілька інструментів і програм фінансування, зокрема: 1) програма «Цифрова Європа» – основна програма ЄС, спрямована на підтримку цифрової трансформації; 2) програма «Механізм «Сполучення Європи» (у тому числі, «CEF Digital») – спрямована на підтримку транс'європейських мереж, зокрема, і ключової цифрової інфраструктури по всьому ЄС; 3) програма InvestEU – спрямована на підтримку компаній на етапі відновлення після кризи, а також залучення інвестицій, зокрема, до цифрового переходу; 4) Фонд відновлення та стійкості – фокусується на допомозі країнам-членам у подоланні наслідків пандемії та зміцненні економіки, зокрема сприяє цифровому переходу; 5) Горизонт Європа (Cluster 4: Digital, Industry, and Space) – орієнтована на підтримку досліджень та інновацій (близько 35% всього обсягу спрямовуються на цифрову сферу). Враховуючи те, що цифровий перехід охоплює різні галузі економіки та сфери життя, підтримка цифрових трансформацій опосередковано здійснюється і за іншими напрямками політики ЄС. Також у межах MFF цифрові трансформації підтримуються у межах фінансування регіонального розвитку та зміцнення економічної, соціальної та територіальної згуртованості; відновлення та підвищення сталості, цивільного захисту та вдосконалення системи охорони здоров'я; підтримки освітнього, професійного та особистісного розвитку, соціальної згуртованості та цінності, зміцнення демократії, верховенства закону, захисту прав громадян, підтримки сфери культури тощо. Підтримка цифрового переходу фінансується через Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд плюс, Фонд згуртування, Фонд справедливого переходу і Interreg. Політика цифрового десятиліття підтримується і в діяльності Групи Європейського інвестиційного банку, яка робить внесок в інновації, що забезпечують інклюзивний, зелений і цифровий перехід. Таким чином, фінансова підтримка цифрових трансформацій у ЄС є значною, масштабною та

диверсифікованою. Розглядається цифрова згуртованість та інклюзивність цифрового переходу. Для підтримки поглибленого співробітництва країн-членів у цифровій сфері передбачено такий правовий інструмент, як багатонаціональні проекти в рамках Програми політики цифрового десятиліття 2030. Для цього створено Європейський консорціум цифрової інфраструктури як механізм підтримки реалізації багатонаціональних проектів. Проекти спрямовані на розв'язання особливих проблем певних груп країн-членів та ЄС у цифровій сфері, створення нових можливостей у сфері цифрових технологій, розвиток єдиного цифрового ринку Союзу. За допомогою Інструменту технічної підтримки Єврокомісія підтримує велику кількість проектів для допомоги країнам-членам у проведенні реформ і впровадженні інноваційних рішень, багато з яких пов'язані з цифровим переходом, зокрема, з цифровізацією державного управління та послуг, охорони здоров'я, цифровою грамотністю та навичками населення. Інструмент технічної підтримки є програмою ЄС з надання за запитом країн-членів технічної експертизи для розроблення та проведення реформ. Усі заходи та види підтримки, так чи інакше, орієнтовані на вирішення проблеми конвергенції між країнами. Зокрема в політиці Цифрового десятиліття для цього впроваджено систему оцінювання національних дорожніх карт із рекомендаціями щодо усунення прогалин, щоб цілі та цільові індикатори цифрового переходу досягалися в цілому по ЄС.

Розглянемо основні напрями політики розвитку ЦЕ у ЄС [14; 16].

Перше – формування єдиного простору даних – передбачає створення умов для передавання та ефективного використання даних із високим рівнем безпеки та справедливості, що має стратегічне значення. У рамках цього напрямку ЄС: підтримує вдосконалення інфраструктури для роботи з даними; створює умови для ефективного управління даними; забезпечує високий рівень захисту даних; забезпечує доступ до неконфіденційних даних, стимулює обмін неперсональними даними, формує європейський ринок даних; нарощує інвестиції в дані, інфраструктуру, підготовку фахівців, навички населення; розвиває та поширює проєкт «відкритих даних» тощо. Виникає Європейський ринок даних, який оформлюється в новий феномен та охоплює різні сфери використання даних, об'єднує спільноти зацікавлених сторін, також підпорядкований єдиній політиці та регуляторній системі ЄС. Головними сегментами є: охорона здоров'я, мобільність, продовольча система, енергетика, будівництво, зелений перехід.

Друге – підвищення рівня цифрової безпеки (ЦБ) (кібербезпеки) – передбачає досягнення високого рівня захисту даних, надійності цифрових систем, середовищ, процесів, недопущення різноманітних загроз і ризиків у межах усієї ЦЕ. Для цього формується відповідна нормативно-правова база, створено Агенцію ЄС з кібербезпеки, Європейський центр промислової, технологічної та дослідницької компетенції в галузі кібербезпеки. Основними напрямками дій є: підвищення рівня безпеки різних технологій і систем; зміцнення солідарності в ефективному виявленні та реагуванні на кіберзагрози; управління кіберкризами, зниження ризиків кіберстійкості; розвиток критичних кібертехнологій; кіберзахист військового сектору, зміцнення взаємодії між військовим і цивільним кіберсекторами ЄС; безпека споживачів в Інтернеті; кібербезпека в ключових секторах; боротьба з кіберзлочинністю та кіберзагрозами, запобігання поширенню терористичного контенту; формування ефективних систем цифрової ідентифікації; захист цифрових архівів тощо. Пріоритетну увагу ЄС приділяє захисту даних, формуючи для цього систему захисту, яка є основою єдиного простору даних, багатьох проєктів і систем у сфері роботи з даними, зокрема Відкритих даних або Великих даних. У ЄС створено посаду Офіцера із захисту даних, Європейську раду із захисту даних, яка забезпечує застосування правил захисту даних по всьому ЄС, а також Орган європейських регуляторів електронних комунікацій, який сприяє взаємодії між національними регуляторами та Єврокомісією, поширює передовий досвід і гармонізує правила передавання даних. У рамках системи захисту даних ЄС сприяє поширенню відповідних стандартів на рівні країн-членів, регіонів, місцевому рівні, у різних галузях економіки. ЄС долучається до процесів міжнародного співробітництва у сфері захисту даних як із країнами, наприклад США, так і з міжнародними організаціями, наприклад, ООН.

Третє – розвиток цифрового сектору (ІКТ-сектору), охоплюючи розвиток виробництва компонентів ІКТ (ІКТ-товарів), сектора цифрових послуг (ІКТ-послуг), цифрових платформ, виробництва програмного забезпечення, цифрової інфраструктури, Інтернету. Це передбачає й активізацію, розвиток електронного бізнесу (комерції) як основного активного елемента, а також сприяє розвитку цифрових технологій та інновацій. Одним з основних завдань для ЄС є розвиток і забезпечення доступу до якісної цифрової інфраструктури, що охоплює: широкосмуговий Інтернет, високопродуктивну інфраструктуру зв'язку (гігабітна інфраструктура і покриття 5G), різні інфраструктури роботи з даними: дата-центри, хмарні техноло-

гії, дата-платформи, телекомунікаційні мережі, цифрові платформи. Окрім технічних параметрів, забезпечується підвищення якості і надійності інфраструктури, щоб домогтися стійкості розгортання і розширення бази користувачів. ЄС розганяє широку й активну підтримку інновацій у сфері цифрових технологій, зокрема: штучного інтелекту, Інтернету речей, блокчейну тощо. Окрім фінансування проєктів за рахунок програми Горизонт Європа, діє Радар інновацій, який виявляє інновації з високим потенціалом і ключових інноваторів у проєктах, що фінансуються ЄС; демонструє досягнення фінансування ЄС, допомагає зв'язатися з новаторами, які мають потенціал. Для підтримки інновацій створено European Digital Innovation Hubs для допомоги підприємствам, особливо малим і середнім (МСП), в інтеграції нових цифрових технологій за рахунок доступу до технічної експертизи, фінансових консультацій і розвитку навичок, необхідних для цифрової трансформації. Також програма InvestEU полегшує доступ до фінансування стартапам і МСП, орієнтованим на цифрові інновації, що підтримує масштабування інноваційних цифрових рішень у ЄС. Європейська комісія запустила низку флагманських проєктів для проведення передових досліджень і розроблення технологічних інновацій. Для розвитку цифрового сектору ЄС безумовно підтримує розширення бізнесу для підвищення його інноваційної активності, підвищення інклюзивності, кращої адаптації цифрових технологій і нових форм організації з максимізацією переваг та мінімізацією ризиків. Бізнес має поширювати переваги цифровізації в економіці, а також слідувати в руслі зеленого переходу та стійкості, створювати робочі місця. Запроваджено низку ініціатив фінансової підтримки бізнесу з боку ЄС, надання доступу до акціонерного капіталу в рамках стимулювання цифрової трансформації, підтримки стартапів.

Четверте – цифровізація єдиного внутрішнього ринку (ЄВР), охоплюючи побудову відкритого, взаємопов'язаного, інтероперабельного та безпечного Єдиного цифрового ринку. Це затребувало визначення засад і обов'язків надання цифрових послуг (онлайн-платформи та пошукові системи; онлайн-платформи, які об'єднують продавців і споживачів; послуги хостингу). Забезпечено транскордонну переносимість онлайн-контенту і цифрових послуг, розблоковано електронну комерцію, встановлено правила цифрового ринку для всієї території ЄС, захищено інтереси користувачів, бізнесу та цифрових платформ. Це доповнено умовами чесної конкуренції, рівними можливостями для інновацій і доставки продукції та послуг споживачам; змінами щодо справедливого оподаткування;

умовами регулювання криптоактивів; врегульовано механізми цифрових закупівель (портал «Tenders Electronic Daily», Простір даних державних закупівель, Єдиний європейський документ про закупівлі, самодекларації тощо). Все це пов'язано з розширенням використання Інтернету та розвитком електронного бізнесу. Найважливішими передумовами для створення ЄВР є забезпечення належного рівня кібербезпеки та надійної системи Європейської цифрової ідентифікації (eID), яка надає онлайн-доступ до державних і приватних послуг, не прибігаючи до послуг комерційних провайдерів. У рамках цифровізації ЄВР створено Єдиний цифровий шлюз [17], який полегшує онлайн-доступ громадян та підприємств до інформації, адміністративних процедур і послуг підтримки. Доступ до шлюзу здійснюється через портал Your Europe.

П'яте – сприяння цифровим трансформаціям у різних структурних сферах: 1) промисловість (спрямована на здобуття лідерства, зміцнення автономії та підвищення конкурентоспроможності, побудову нових виробничих ланцюжків і промислових екосистем; передбачає впровадження нових технологій та інтелектуальних систем; створення «розумних» заводів; побудову циркулярної економіки); 2) транспорт (орієнтовані на вдосконалення транспортної інфраструктури, управління транспортними системами та потоками, підвищення безпеки, ефективності, зручності та сталості; охоплюють усі види транспорту і включають широке впровадження цифрових технологій, нових інтелектуальних рішень у різних видах транспорту тощо); 3) енергетика (передбачається цифрова трансформація енергетичної системи, особливо в напрямі декарбонізації, створенні нової енергетичної інфраструктури, підвищенні рівня ефективності, безпеки і доступності для споживачів; підтримуються ініціативи з цифровізації енергетичної системи в рамках об'єднання зеленого та цифрового переходу); 4) сільське господарство (впроваджуються загальні правила та реалізуються заходи з регулювання та підтримки цифровізації сільського господарства та сільських територій, сприяючи модернізації та конкурентоспроможності; поширюються підходи управління, засновані на даних, використовуються нові технології землеробства і тваринництва); 5) розвиток міст (підтримується ефективно міське управління; розв'язання соціальних проблем; підвищення рівня інклюзивності та безпеки міст; підтримуються міські ініціативи, зокрема «Розумні міста», створення міських баз даних і мереж тощо).

Шосте – цифрова трансформація державних послуг та управління, що спрямовано на надання населенню та бізнесу швидших,

дешевших і якісніших послуг для задоволення потреб громадян, підвищення ефективності та зручності взаємодії з органами влади та державними організаціями, просування етичних практик. Цей напрям стосується насамперед національних урядів. Країни-члени розробляють власні стратегії, програми та архітектури електронного уряду, впровадження яких підтримується з боку ЄС у частині: розробки систем цифрового управління; покращення послуг, що надаються адміністраціями країн-членів населенню, компаніям та ін.; допомоги адміністраціям у використанні цифрових технологій та міжвідомчої інтеграції цифрових систем; цифровізації діяльності фіскальних органів тощо. Заохочується співпраця між країнами-членами, з органами ЄС у сфері електронного уряду. Основними ініціативами у сфері цифровізації державних послуг та сектору в цілому є: 1) GovTech – уряди та органи державного сектору створюють програми для підтримки інновацій у державному секторі; 2) Інноваційна обсерваторія державних послуг – спрямована на підтримку інновацій у державному секторі, екосистеми компаній у сфері GovTech, стимулювання закупівель інновацій у державному секторі, забезпечення їх функціональної сумісності; 3) програма ISA, яка фокусується на рішеннях щодо забезпечення взаємодії між державними адміністраціями, підприємствами та громадянами.

Сьоме – цифровізація соціальної сфери та громадянського простору – передбачає цифрові трансформації в соціальній сфері, охоплюючи: охорону здоров'я, освіту та підготовку, медіа-сектор, інші соціальні послуги, підтримку соціальної стабільності та демократії. Це доповнюється створенням нових робочих місць та підвищенням рівня цифрових навичок населення, соціальної інклюзивності. Цифровізація використовується для скорочення розриву між громадянами у можливостях та стимулюванні людського розвитку. Забезпечення демократії передбачає боротьбу з незаконним контентом, дезінформацією та забезпечення захисту свободи слова, свободи преси та демократії. Цифровізація систем охорони здоров'я охоплює: забезпечення безпечного доступу громадян до своїх даних; можливості громадян використовувати цифрові інструменти для піклування про своє здоров'я, профілактики; можливості для взаємодії громадян із постачальниками медичних послуг. Цифровізація охорони здоров'я здійснюється на основі національних стратегій, що підтримується фінансово та технічно з боку ЄС. Основою для цифровізації систем охорони здоров'я є програма EU4Health, яка фінансує заходи у сфері зміцнення здоров'я, захисту людей, доступу до ліків, удосконалення систем охорони здоров'я, а також

різноманітні тематичні напрями. ЄС підтримує підвищення рівня цифрових навичок для навчання, роботи, спілкування, доступу до державних послуг та пошуку інформації. Це передбачає покращення якості систем освіти та підготовки. Це стосується: вдосконалення систем підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів; сприяння професійній освіті та навчанню за рахунок цифровізації, цифровій освіті; покращення вищої освіти, досліджень та інновацій. Реалізується низка ініціатив щодо підвищення рівня цифрових навичок, розширення участі жінок у ІКТ професіях. За рахунок цифрових технологій ЄС розвиває «Срібну економіку» (населення віком від 50 років), створюючи умови для отримання послуг та трудової діяльності, впроваджуючи для цього нові цифрові рішення та моделі. Окремим напрямом є покращення умов праці в цифровому секторі та роботи на цифрових платформах, що стосуються статусу працівників, використання алгоритмів для моніторингу та оцінки працівників у секторі.

Проведений аналіз доводить збільшення масштабів політики ЄС щодо розвитку ЦЕ. У результаті в самій ЦЕ на практиці посилюються її системні властивості, у тому числі підвищується цілісність, пов'язаність елементів (учасників), взаємодія з іншими сферами європейської економіки та аспектами інтеграції. ЦЕ ЄС породжує нові елементи, яких не вистачає; внутрішнє розмаїття її елементів, їх взаємозв'язок та взаємодія підвищуються, з'являється їхня синергія. Поступово виникає структура та ієрархічність ЦЕ ЄС, зокрема у сфері інфраструктури. Посилюється еквіфінальність та емерджентність ЦЕ ЄС як системи. Її масштаби швидко збільшуються, вона стає самостійною, стійкою, специфічною, автономною, релевантною технологічним змінам. ЦЕ ЄС адаптується до зовнішніх змін, посилюється її здатність до самоорганізації, саморегуляції та саморозвитку. ЦЕ ЄС набуває більшого впливу на економічну та політичну систему, а також суспільство громадян ЄС.

Чітко проявився європейський підхід до розвитку ЦЕ, для якого є характерними: 1) ставлення до глобального простору та світового порядку – баланс глобальної та внутрішньої орієнтації, вдосконалення порядку, що базується на правилах; 2) стратегія розвитку ЦЕ – активна, випереджальна, послідовно-прогресивна; 3) основна орієнтація – людина (суспільство), основна ринкова орієнтація – пріоритетним є ЄВР, потім – глобальний простір; 4) глобальна мета та завдання у плані лідерства – світовий прогрес, набуття глобального лідерства у співпраці з іншими гравцями; 5) методи досягнення лідерства – прогресивність, цінності, принципи, бачення,

технологічні досягнення, нові економічні моделі; 6) політика та підтримка розвитку ЦЕ – всеосяжна політика перетворень; масштабна, диверсифікована, пряма та непряма підтримка; 7) особливості регулювання – заснована на гармонізації соціальних цілей та економічних інтересів; 8) політика у сфері даних та безпеки – жорстка система захисту прав людини та інтересів безпеки громадян ЄС; 9) роль бізнесу – переважає ініціатива влади, але роль бізнесу стимулюється та розширюється. За цими ознаками пропонується порівнювати моделі розвитку ЦЕ ЄС із моделями США та КНР.

Важливими міжнародно-регіональними особливостями розвитку ЦЕ у ЄС є: масштаби цифрового сектору та інфраструктури; якість наднаціональних інститутів, повнота інституціональних умов, високий рівень регуляторних вимог; великий обсяг трудових та інвестиційних ресурсів, великий науково-технічний потенціал; диверсифікована структура економіки та розвинена соціальна сфера; велика ємність ЄВР, цифрового ринку, висока якість попиту та інтенсивність конкуренції; розвиненість усіх видів бізнесу, інноваційна його орієнтація, міжнародна кооперація; накопичення та поширення знань та досвіду, великий «ефект навчання» та синергізм; розвиненість підприємницьких та соціальних мереж, професійних та галузевих об'єднань, угруповань інтенсивних знань; характер взаємодії з глобальним простором та ринками. Можна відзначити такі прояви розвитку ЦЕ у ЄС: 1) стала еволюція ЦЕ ЄС; 2) ускладнення економічної та політичної системи ЄС, його системи управління у цьому контексті, а також ускладнення ЦЕ як системи елементів, її структури та функцій; 3) встановлення і досягнення нових цілей у сфері цифрових трансформацій, які також стають більш складними та масштабними; 4) адаптація ЦЕ до змін зовнішнього середовища; 5) вирішення проблем і протиріч, які виникають усередині самої ЦЕ ЄС, що відбувається природним чином або адміністративно. Підбиваючи підсумки, можна говорити про сталий та масштабний розвиток ЦЕ ЄС.

Висновки. Реалізація стратегічного курсу ЄС щодо розвитку ЦЕ передбачає проведення цілеспрямованої наднаціональної політики. Вона формується та реалізується органами ЄС, головним чином Єврокомісією, яка розглядає цифровий перехід як один із найважливіших пріоритетів. Передумовами реалізації цієї політики є: широка комунікація та співробітництво різних учасників; безпосередня фінансова підтримка з боку ЄС; фінансова, технічна та експертна допомога країнам-членам тощо. Фінансування цифрових трансформацій здійснюється також у рамках регіональної, соціальної, політики згуртованості тощо і є масштабним та диверсифікованим.

Головними напрямками політики розвитку ЦЕ у ЄС є: формування єдиного простору даних; підвищення рівня ЦБ; розвиток цифрового сектора, включаючи інновації та бізнес; цифровізація ЄВР та формування Єдиного цифрового ринку; сприяння цифровим трансформаціям у різних сферах економіки; цифрова трансформація державних послуг та управління; цифровізація соціальної сфери та громадянського простору. У ЦЕ ЄС посилюються її системні властивості, проявляється європейський підхід і модель цифрових трансформацій. Для формування повноцінної картини розвитку ЦЕ у ЄС надалі буде здійснено статистичний аналіз тенденцій та змін у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ke S. A CAICT Approach to Measuring Digital Economy: Definition, Methodology and Key Findings. China Academy of Information and Communications Technology, 2018. 16 p.
2. Li K., Kim D. J., Lang K. R., Kauffman R. J., Naldi M. How should we understand the digital economy in Asia? Critical assessment and research agenda. *Electronic Commerce Research and Applications*. 2020. Vol. 44. Art. 101004. <https://doi.org/10.1016/j.elerap.2020.101004>
3. Mundula L., Auci S. Institutional Entrepreneurship, Trust, and Regulatory Capture in the Digital Economy / Eds. L. Carvalho, P. Isafas. IGI Global, 2019. 22 p.
4. Nguyen O. Digital Economy and Its Components: A Brief Overview and Recommendations. 2023. MPRA Paper No. 116110. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/116110/1/MPRA_paper_116110.pdf
5. Driskell D. Impact of New Technologies on Economy and Society: a literature Review. 2022. MPRA Paper No. 115764. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/115764/1/MPRA_paper_115764.pdf
6. Qureshi Z. How digital transformation is driving economic change. *World Economic Forum*. 2022. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/01/digital-transformation-economic-change-technology>
7. Scrutton A. Europe-wide Study: Digital Technologies Become a Strong Factor in Democracy. *International IDEA*, 2023. URL: <https://www.idea.int/news/europe-wide-study-digital-technologies-become-strong-factor-democracy>
8. Ringhof J., Torreblanca J.I. The geopolitics of technology: How the EU can become a global player. *European Council on Foreign Relations*, 2022. URL: <https://ecfr.eu/publication/the-geopolitics-of-technology-how-the-eu-can-become-a-global-player>
9. Borzenko O., Hlazova A. Digital Competition in Different Sectors of the Economy. *16th Prof. Vladas Gronskas International Scientific Conference* (Kaunas, 2021, December 3). Vilnius University Kaunas Faculty, 2021. P. 14–19.
10. Stankovic J. J., Marjanovic I., Drezgic S., Popovic Z. The Digital Competitiveness of European Countries: A Multiple-Criteria Approach. *Journal of Competitive-ness*. 2021. Vol. 13(2). P. 117–134.
11. Laitsou E., Kargas A., Varoutas D. Digital Competitiveness in the European Union Era: The Greek Case. *Economies*. 2020. Vol. 8 (4). Art. 85. <https://doi.org/10.3390/economies8040085>
12. Kuo M. A. ‘Digital Empires’: The China-EU-US Competition Over Tech Regulations. Diplomat Media Inc., 2023. URL: <https://thediplomat.com/2023/10/digital-empires-the-china-eu-us-competition-over-tech-regulations/>

13. Arroyo V., Hess K., Grunbaum N., Ribeiro G. What specific measures could the US, the EU and China take in order to foster and facilitate cross-border data flows? *SciencePo*, 2023. 49 p.
14. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/>
15. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/index_uk
16. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
17. Global Gateway overview. *European Commission*, 2023. URL: https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway/global-gateway-overview_en
18. Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В. Інвестиційна стратегія комерційних банків в контексті Євроінтеграції. *Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри*: матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 27 січня 2023 р.). Суми: Сумський державний університет, 2023. С. 31-36.
19. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. Взаємодія фінансового та реального секторів економіки. *Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи в сучасних умовах*: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 20-21 квітня 2023 р.). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 113-117.
20. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. Процеси цифровізації України на шляху до ЄС. *Європейський союз і Україна: передісторія, історія, сучасність*: тези Міжнародної наукової конференції (м. Миколаїв, 16 червня 2023 р.). Миколаїв: Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 2023. С. 27-30.
21. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Бойко О. В. Інноваційно-інтегрований розвиток монопрофільних виробничих структур транспортного ринку національної економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 3 (77). С. 13-20. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3\(77\)-13-20](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3(77)-13-20)
22. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. Розвиток ринку фінансових послуг в умовах глобалізації. *Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри*: матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 26 січня 2024 р.). Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 16-20.
Надійшла до редакції 02.10.2025 р.
Прийнята до друку 04.11.2025 р.

REFERENSCES

1. Ke, S. (2018). A CAICT Approach to Measuring Digital Economy: Definition, Methodology and Key Findings. China Academy of Information and Communications Technology.
2. Li, K., Kim, D. J., Lang, K. R., Kauffman, R. J., & Naldi, M. (2020). How should we understand the digital economy in Asia? Critical assessment and research agenda. *Electronic Commerce Research and Applications*, 44, 101004. <https://doi.org/10.1016/j.elerap.2020.101004>
3. Mundula, L., & Auci, S. (2019). Institutional Entrepreneurship, Trust, and Regulatory Capture in the Digital Economy. In L. Carvalho, P. Isaias (Eds.), *Handbook of Research on Entrepreneurship and Marketing for Global Reach in the Digital Economy*. IGI Global.
4. Nguyen, O. (2023). Digital Economy and Its Components: A Brief Overview and Recommendations. *MPRA Paper*, 116110. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/116110/1/MPRA_paper_116110.pdf
5. Driskell, D. (2022). Impact of New Technologies on Economy and Society [Literature Review]. *MPRA. Paper*, 115764. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/115764/1/MPRA_paper_115764.pdf

6. Qureshi, Z. (2022). How digital transformation is driving economic change. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2022/01/digital-transformation-economic-change-technology>
7. Scrutton, A. (2023). Europe-wide Study: Digital Technologies Become a Strong Factor in Democracy. *International IDEA*. <https://www.idea.int/news/europe-wide-study-digital-technologies-become-strong-factor-democracy>
8. Ringhof, J., & Torreblanca, J.I. (2022). The geopolitics of technology: How the EU can become a global player. *European Council on Foreign Relations*. <https://ecfr.eu/publication/the-geopolitics-of-technology-how-the-eu-can-become-a-global-player>
9. Borzenko, O., & Hlazova, A. (2021, December 3). Digital Competition in Different Sectors of the Economy. *16th Prof. Vladas Gronskas International Scientific Conference* (pp. 14–19). Kaunas: Vilnius University Kaunas Faculty.
10. Stankovic, J. J., Marjanovic, I., Drezgic, S., & Popovic, Z. (2021). The Digital Competitiveness of European Countries: A Multiple-Criteria Approach. *Journal of Competitiveness*, 13 (2), 117–134.
11. Laitsou, E., Kargas, A., & Varoutas, D. (2020). Digital Competitiveness in the European Union Era: The Greek Case. *Economies*, 8(4), 85. <https://doi.org/10.3390/economies8040085>
12. Kuo, M. A. (2023). Digital Empires’: The China-EU-US Competition Over Tech Regulations. *Diplomat Media Inc*. <https://thediplomat.com/2023/10/digital-empires-the-china-eu-us-competition-over-tech-regulations/>
13. Arroyo, V., Hess, K., Grunbaum, N., & Ribeiro, G. (2023). What specific measures could the US, the EU and China take in order to foster and facilitate cross-border data flows? *SciencePo*.
14. European Commission (n.d.). <https://ec.europa.eu/>
15. European Union. (n.d.). https://european-union.europa.eu/index_uk
16. European Parliament. (n.d.). <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
17. Global Gateway overview. (2023). European Commission. https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway/global-gateway-overview_en
18. Hutsaliuk, O. M., & Gavrylova, N. V. (2023, January 27). Investment strategy of commercial banks in the context of European integration. *Legal regulation of financial services: national, European, globalization dimensions: materials of the scientific and practical round table* (pp. 31–36). Sumy: Sumy State University.
19. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A. (2023, April 20–21). Interaction of the financial and real sectors of the economy. *Problems and prospects for the development of the financial system in modern conditions: a collection of materials of the IV International Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 113–117). Poltava: PUET.
20. Hutsaliuk, O. M., & Bondar, Iu. A. (2023, June 16). Processes of digitalization of Ukraine on the way to the EU. *The European Union and Ukraine: prehistory, history, present day: abstracts of the International Scientific Conference* (pp. 27–30). Mykolaiv: Petro Mohyla Black Sea National University.
21. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A., & Boyko, O. V. (2024). Innovative and integrated development of mono-profile production structures of the transport market of the national economy. *Economic Bulletin of Donbas*, 3(77). 13–20. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3\(77\)-13-20](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3(77)-13-20)
22. Hutsaliuk, O.M., & Bondar, Iu.A. (2024, January 26). Development of the financial services market in the context of globalization. *Legal regulation of financial services: national, European, globalization dimensions: materials of the scientific and practical round table*, (16–20). Sumy State University.

Received: 02.10.2025

Accepted: 04.11.2025

Іванцов С. В. Основи та напрями реалізації політики ЄС у сфері розвитку цифрової економіки

Враховуючи, що розвиток цифрової економіки (ЦЕ) став одним з головних пріоритетів ЄС, він розпочав реалізацію наднаціональної політики у цій сфері, сприяючи цифровим трансформаціям різних галузей економіки та соціальної сфери. Метою роботи є узагальнення основ і дослідження напрямів реалізації політики ЄС у сфері розвитку цифрової економіки. Визначено основи стратегічного курсу ЄС щодо її розвитку та узагальнено основні передумови реалізації політики ЄС у цій сфері. Досліджено основні напрями політики розвитку цифрової економіки в ЄС, зокрема: формування єдиного простору даних, підвищення рівня кібербезпеки, розвиток цифрового сектору, цифровізацію єдиного внутрішнього ринку, сприяння цифровим трансформаціям у різних структурних сферах, цифрову трансформацію державних послуг та управління, соціальної сфери та громадянського простору. Обґрунтовано, що розвиток посилює системні властивості цифрової економіки ЄС. Окреслено європейський підхід до цифрових трансформацій та міжнародно-регіональні особливості розвитку цифрової економіки у ЄС.

Ключові слова: цифрові технології, цифрова економіка, стратегія, наднаціональна політика, законодавство, органи ЄС, напрями політики, міжнародне співробітництво.

Ivantsov S. Basics and directions of EU policy implementation in the field of digital economy development

In recent years, digital transformations (DT) have become the most important factor in economic dynamics and growth and also lay the foundation for the future long economic cycle. In view of this, the digital economy (DE) development, the so-called digital transition, is one of the most significant strategic tasks that the EU has set for itself. Also, this organisation moved to the implementation of a joint supranational policy in the field of DE development. Therefore, the goal of the work is to generalise the basics and to study the directions of EU policy implementation in the field of DE development. The foundations of the EU's strategic course on the DE development are defined and the main prerequisites for the implementation of the EU's policy on the DE development are summarized, namely: broad communication and cooperation of all participants and stakeholders, the basis for which is the supranational EU system; financial support of DT from the ESM; technical, expert and other assistance to member countries. Forms of financial support for DT from the EU, as well as multinational projects as a legal instrument for supporting in-depth cooperation of member states in the digital sphere, are separately characterised. The main policy directions of the DE development in the EU were studied, in particular: the formation of a single data space, raising the level of cyber security, the development of the digital sector, the digitalization of the single internal market, the promotion of DT in various structural spheres, the digital transformation of public services and management, the social sphere and civil space. It is demonstrated that the development strengthens the systemic properties of the EU DE. The European approach to DT and international and regional characteristics of DE development in the EU are outlined.

Keywords: digital technologies, digital economy, strategy, supranational policy, legislation, EU bodies, policy directions, international cooperation.